

Sega strukturer

Expresståg från Osaka till Tokyo, förflutenhet och framtid sammanpressade i pilsnabb nutid. Detta blev också något av min allmänna impression av en föreläsningsresa till Japan förra veckan. Tusenåriga traditioner, sirlig hövlighet hand i hand med skyskrapor och digital kommunikation.

Mellan föreläsningarna tog värdarna väl hand om oss smått handfallna européer. I Kyoto såg vi buddistiska tempel och buketter av kimonoklädda japaner, i Tokyo bland annat hamnkvarteren under en solig kryssning upp längs en av stadens bifloder.

Båtfärden ändade i ett av de få kvarter som undgick amerikanernas bombardemang under andra världskriget. Och medan vi strövade genom basarer i jakt på ett lunchställe kom samtalet in på den kände japanske militären och spionen Akashi Motojiro (1864–1919). Till saken hörde att vår guide, professor Chiharu, är en uppskattad Akashi-forskare.

I Europa är Akashi känd för att han under rysk-japanska kriget såg till att finska aktivister och ryska revolutionärer fick pengar för vapensmuggling och sabotageverksamhet. I hemlandet förknippas Akashi däremot med Japans kolonialmakt. Han skördade nämligen sedermera kejsarhusets uppskattning som hårdför polischef i Korea och guvernör på Taiwan.

Japans koloniala arv stör för övrigt alltjämt relationerna till Sydkorea och Folkrepubliken Kina. Den japanska armén tvingade på 1930- och 1940-talet hundratusentals kvinnor till prostitution och behandlade även i övrigt civilbefolkning i dessa länder brutalt. Sådant vill japanerna ogärna diskutera offentligt, vilket i kombination med de pågående gränstvisterna med Kina kan bli ett reellt hinder för ländernas omfattande handelsutbyte.

Frågan är visserligen om det går att hitta en lösning på denna historiestrid. I västerländsk kultur finns som bekant en stark tro på att det är viktigt för samhället att blotta och diskutera mörka kapitel i sin historia. I andra kulturer förhåller sig däremot många skeptiskt eller oförstående till denna idé om att historiska ”sanningar” skulle kunna läka kollektiva trauman och förhindra nya tragedier.

Japan har dessutom redan tillräckligt med utmaningar. Kärnkraftskatastrofen i Fukushima 2011 har gjort att landet i dag är beroende av utländsk energi i ännu högre grad. Befolkningen åldras och minskar i rask takt, vilket har drivit in landets ekonomi i en deflationsspiral som är svår att bryta. Enligt en färsk prognos krymper landets folkmängd fram till 2060 från nuvarande 127 till 87 miljoner invånare.

Samtidigt finns det tecken på att den nedåtgående trenden har börjat locka japanerna att tänka utanför boxen. Detta kom tydligt fram då vi besökte högkvarteret för reklamjätten Dentsu, en av världens största i sitt slag. Koncernen ansvarar för marknadsföringen av de olympiska spelen i Tokyo 2020 och dess think-thankers ser värskapet som en reell chans för Japan att förnya sig i grunden. Får se om så sker. Tusenåriga traditioner är sega strukturer.

Henrik Meinander, HBL 28.11.2014